

متن پرسش

باسمه تعالی، با سلام و آرزوی سلامتی و توفیق روز افزون برای حضرتعالی در ترویج معارف دینی، جلسه ۲۳ تفسیر سوره احزاب تحت عنوان: ظرایف نظام سازی را استماع و مثل سایر جلسات استفاده های فراوان بردم و لذا وظیفه قدردانی دارم. اما نکاتی هم به ذهنم رسید که ذکر آن را خالی از نفع نمی‌بینم. در بخشی از مباحث این جلسه فرموده اید: (اگر بحث نظام سازی را از بعضی حرکات پیامبر (ص) بگیرند جا می‌خورید. مثلا همین ترور یا فتک. یارو توهین کرده است به اسلام می‌گفتند او را بکشید حتی اگر در حال طواف است. آن تروری که در اسلام منع شده ترور کسی است که با دین مقابله ننموده است.) و در جایی دیگر در جلسه ششم مباحث امام حسین(ع) و نهضت کربلا، در خصوص علت انصراف حضرت مسلم علیه السلام از کشتن عبیدالله فرموده اید که گفته اند: به یاد آوردم که پیامبر فرموده اند ترور حرام است. حال سوالاتی مطرح می‌شود که ۱- منظور ما از ترور چیست؟ ۲- آیا ترور در اسلام مطلقا ممنوع و حرام است؟ ۳- یا در مواردی استثنا مجاز است؟ ۴- و اگر اینگونه است آن موارد کدامند؟ ۵- فتک به معنی کشتن ناگهانی آیا مترادف با ترور است (که یک اصطلاح جدید و غربی است)؟ ۶- با توجه به این که کشتن محقون الدم در هر صورت حرام است آیا حرمت فتک فقط در مورد مهدور الدم است یا یک ممنوعیت کلی است؟ آنچه بیشتر مد نظر اینجانب است کاربرد عبارت ترور است که مواردی را در این خصوص طی ۵ بند زیر معروض می‌دارم: ۱- ترور یا تروریسم که واژه ای لاتینی است به معنای ترس و وحشت است و در معنای عام به هر گونه کشتن ناگهانی افراد، مصطلح شده و در ادبیات سیاسی عمدتا به معنای کشتن ناگهانی اشخاص سیاسی به کار می‌رود. این کاربردها تا حدودی از معنای اصلی آن در زبان خارجی فاصله گرفته تا آنجا که حتی بعضا از عباراتی مثل تروریسم اقتصادی و تروریسم فرهنگی هم یاد می‌شود. در ادبیات حقوقی تروریسم به اعمال و رفتار فرد یا گروهی اطلاق می‌شود که از راه ایجاد ترس و وحشت و به کار بستن زور اهداف سیاسی خود را دنبال می‌کنند. بنابر این عمل فردی که مثلا برای سرقت از بانک، نگهبان یا کارمند بانک را می‌کشد مشمول عنوان ترور نمی‌شود چون نه هدف ایجاد رعب و وحشت در میان مردم داشته بلکه بالعکس می‌خواسته هر چه مخفی تر انجام شود، و نه هدف سیاسی داشته بلکه یک هدف مالی را دنبال می‌کرده است، لذا عمل ارتكابی او تحت عنوان مجرمانه قتل عمد قرار می‌گیرد. ۲- اما تروریسم در حقوق بین الملل که خاستگاه و بستر پرورش آن غرب و فرهنگ غربی است دارای معنای خاصی است. اگر چه اتفاق نظر کاملی در خصوص تعریف تروریسم در جامعه جهانی وجود ندارد اما یک توافق نسبی از سوی جامعه غربی ایجاد و از طریق مجامع و اسناد بین المللی به

همه یا اکثر کشورها تحمیل شده است. تروریسم به نحوی ضمنی در بند ب ماده ۲ «کنوانسیون مقابله با تامین مالی تروریسم» چنین تعریف شده است: «هر اقدام دیگری {یعنی غیر از اعمال تروریستی مندرج در سایر کنوانسیون ها مثل هواپیما ربایی، گروگان گیری و . . .} که به قصد کشتن یا وارد آوردن جراحات شدید جسمانی به افراد غیر نظامی صورت پذیرد یا به هر فرد دیگری که سهم فعالی در خصومت ها طی منازعات مسلحانه نداشته باشد و در زمانی که قصد انجام چنین عملی از لحاظ ماهیتی یا محتوایی به قصد ارباب مردم یا وارد ساختن دولت یا یک سازمان بین المللی جهت انجام یا ممانعت از انجام هر گونه عملی باشد.» آنچه که باعث اختلاف نظر بین کشورهای اسلامی و غیر اسلامی در تعریف تروریسم شده است تنها انگیزه ارتکاب این اعمال است. کشورهای اسلامی آن اقداماتی را که از نظر غربی ها عملیات تروریستی است اما با انگیزه دفاع از سرزمین، مبارزه با اشغالگری و جنبش آزادیبخش است تروریسم نمی دانند. اما غربیها عمدتاً عبارت تروریسم و تعریف آن را برای مقابله با همین گروهها و جنبش ها وضع نموده و بر آن اصرار می ورزند. لذا بعضاً کشورهای اسلامی هنگام پذیرفتن این کنوانسیون شرط هایی مبنی بر قائل شدن این استثنائات برای تعریف تروریسم گذاشته اند که این شروط هم در عمل چندان کارآیی ندارد. اما کنوانسیون مقابله با تروریسم سازمان کنفرانس اسلامی ضمن توسعه مفهوم تروریسم این استثنائات را نیز در تعریف خود گنجانده است. این سازمان در ماده ۱ کنوانسیون ۱۹۹۹ تروریسم را چنین تعریف کرده است: ۲- اصطلاح "تروریسم" به هرگونه عمل خشونت آمیز یا تهدید کننده اطلاق می شود که علی رغم مقاصد یا انگیزه اش به منظور اجراء طرح جنایی فردی یا گروهی که با هدف ایجاد رعب بین مردم یا تهدید به آسیب رساندن یا به خطر انداختن جان، حیثیت، آزادیها، امنیت یا حقوق آنان، یا به خطر انداختن محیط زیست یا هرگونه تأسیسات یا اموال عمومی یا خصوصی یا اشغال یا تصرف آنها یا به خطر انداختن منابع ملی یا تأسیسات بین المللی یا تهدید کردن ثبات، تمامیت ارضی، وحدت سیاسی یا حاکمیت کشورهای مستقل انجام گیرد.» و در ماده ۲ نیز موارد مستثنا از این تعریف را ذکر نموده است: «ماده ۲-الف - مبارزه مردم از جمله مبارزه مسلحانه بر ضد اشغال بیگانه، تجاوز، استعمارگری و استیلاء با هدف آزادسازی و تعیین سرنوشت طبق اصول حقوق بین الملل، جرم تروریستی محسوب نخواهد شد.» ۳- با توجه به این که مفهوم فتک در ادبیات عرب و احکام دینی نمی تواند منطبق با تعاریف مذکور از تروریسم در فضای فرهنگ غربی باشد، حال این سوال همچنان وجود دارد که آیا انصراف حضرت مسلم (ع) از قتل عبیدالله، تردید در مهدورالدم بودن او بود؟ تردید در داشتن حکم قتل او بود؟ یا این که نه او را واجب القتل می دانست اما این نحوه قتل (قتل ناگهانی فردی که برای عیادت بیمار به منزل آمده با تباری قبلی با آن بیمار) را ناروا دانست؟ ۴- به نظر می رسد دستورات قتلی که از سوی پیامبر اکرم (ص) صادر شده است را باید بنا به مورد دستور اجرای یکی از احکام کیفری اسلام مثل مجازات بغی، سب، افساد فی الارض، محاربه یا . . . دانست که به کلی با مفهوم و تعریف ترور متفاوت است. ۵- در حالی که تمام هم و غم استکبار جهانی این است که اسلام و

مسلمانان را به عنوان تروریست و حامیان تروریسم معرفی و چهره ای خشن و مذموم از آن در اذهان جهانیان ترسیم نماید برای پرهیز از این شائبه ها بهتر است که ما از این واژه ها که ساخته و پرداخته آن ها بوده و منظور و مقصود آن ها را متبادر به ذهن می نمایم خودداری کنیم. با تشکر از بذل عنایت و عذرخواهی از تصدیع اوقات شریف (و با التماس دعای بسیار زیاد) ضمناً مقاله: (مفهوم تروریسم و دیدگاه اسلامی درباره آن) به آدرس زیر تحقیق قابل توجهی در این زمینه به عمل آورده <http://makhateraltakfir.com/fa/Article/View/۱۰۲۰> و آقای دکتر محسن اسماعیلی هم مقاله کوتاه و مفیدی در این رابطه تحت عنوان: (مبارزه با تروریسم در اسلام) به آدرس زیر دارند که قابل مطالعه می باشد.

<http://www.mohsenesmaeili.com/NSite/FullStory/News/?Id=۱۳۲>

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: همین طور که در آن جلسه عرض شد واقعاً موضوع تروریسم با تعریف غربی با آنچه ما در اسلام داریم فرق دارد و آقای مصطفی صادقی در کتاب «پیامبر اسلام» روشن می کنند بعضاً رسول خدا «صلی الله علیه و آله» دستور می دادند بعضی از دشمنان اسلام را به صورت غافلگیرانه به قتل برسانند و همین امر موجب می شود در مورد حرکت جناب مسلم همان طور که شما می فرمایید تأملات دیگری داشت. از طرح موضوع و آدرس سایت هایی که معرفی کردید تشکر می کنم. موفق باشید